

ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ	
Регистрационен индекс	Дата
ВСС - 6034	25 - 05 - 2018

ДО ПЛЕНУМА
НА ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ
Р БЪЛГАРИЯ

ДОКЛАД

От Олга Керелска и Калина Чапкънова – членове на Висшия съдебен съвет

Относно участие във „Форум на Европейската мрежа на съдебните съвети за дигитално правосъдие. Встъпителна среща и първи годишен семинар, гр. Амстердам, Холандия“.

Уважаеми членове на Висшия съдебен съвет,

Настоящият доклад депозираме пред Вас, с оглед участието ни във Форума на Европейската мрежа на съдебните съвети /ЕМСС/ за дигитално правосъдие и по-конкретно встъпителната среща и първия годишен семинар, които се проведоха в рамките на два работни дни в гр. Амстердам, Холандия.

Работата по проекта започна на 03.05.2018 г. с работна вечеря, която имаше въвеждащ и опознавателен характер. Всеки от участниците се представи накратко, с оглед професионалния опит който притежава и институцията която представлява.

Тази неформалната беседа даде възможност да се изгради обща представа за степента на дигитализация на съдебната система в различните европейски държави и перспективите в тази област пред всяка една от тях.

На 04.05.2018 г. въстъпителната среща бе открита от Нуриа Диаз Абад (Nuria Díaz Abad) с кратко въведение, включващо представяне на дневния ред на събитието, основните теми, които ще бъдат дискутирани между участниците, начина по който ще се обсъждат, бъдещия формат на семинара и периодичността на срещите в неговата рамка.

Вилма Грооз (Wilma Groos) – член на Борда на Апелативния съд в Амстердам, приветства всички участници и представи основните зали и помещения на Съдебната палата в гр. Амстердам – мястото където се провеждаше форума.

Колин Тайър (Colin Tyge) – член на Изпълнителния борд и координатор по проекта, също приветства присъстващите и представи в най-общ план различните стъпки към дигитално правосъдие. Уточни и разликата в органите които ръководят процеса на дигитализация в различните държави. В една част от тях тези функции са поверени на съветите, а в други те се изпълняват от министерствата на правосъдието. Въпреки усилията, които тези институции полагат презентаторът подчерта, че навсякъде съществува общо усещане, че магистратите не са достатъчно близо до процеса на дигитализация, поради което основното предизвикателството пред нас – участниците в този форум е приближаването на магистратите до този процес.

Ана Рита Лоха (Ana Rita Loja) – член на Изпълнителния борд и координатор по проекта изрази своята позиция, относно събитието, като посочи, че целта на тази първа среща включва и това да се вземе решение, как форума да бъде организиран занапред, по начин, който да носи добавена стойност на членовете на ЕМСС и да насърчи дигиталното правосъдие.

Дори Райлинг (Dory Reiling) – модератор, бивш съдия и ИТ експерт за съдебната власт на Нидерландия обобщи накратко общата позиция за

изключителната полза от дигитализацията и изрази своето убеждение, че обменът на идеи за електронно правосъдие би могъл да бъде много вълнуващ и интересен.

Първата презентация по темата на семинара, обособена, като Сесия 1 с наименование „Предизвикателствата и възможностите на процеса на дигитализация“ бе поднесена от Дори Райлинг и касаше разработването на електронни инструменти за подпомагане дейността по правоприлагане. В това число особено внимание бе обърнато на ролята на изкуствения интелект в правоприлагането.

Лекторът започна своето изложение с кратко посочване на етапа на развитие на информационните технологии към момента, техните възможности във всички области от човешкото съществуване и предизвикателствата които стоят пред нас при използването им в съдебната система.

Едно от важните послания бе, че „дигиталното“ е новото „нормално“ в съдебните системи на държавите и правоприлагащите органи не следва да изостават от останалата част от обществото, което обстоятелство, само по себе си е достатъчно добра причина да се обмисли идеята за дигитализация.

Актуалното състояние на развитието на информационните технологии в съдебната власт бе описано с предварително разграничение на видовете информационни технологии, които бяха очертани по следния начин:

- Регистрационна база данни;
- Офис автоматизация;
- Системи за знания;
- Система за работния процес/ управление на делата;
- Дигитална комуникация;
- Интернет страници;

- Мрежова технологична система.

Общият преглед на информационните технологии в съдебната система в ЕС, презентаторът обяви, че е в съответствие доклада на СЕРЕJ за 2016 г.

По отношение на доклада на СЕРЕJ, бяха посочени следните теми:

- Комуникацията с адвокатите (електронно регистриране на документи за адвокати) и електронно регистриране на документи за други субекти, за какво общуваме с адвокатите. Как проследяваме решението на съответния орган, датите на заседанията. Съществуващата възможност за завеждане на дела по електронен път.

- Онлайн проследяване на дела: кой може да проследява дела онлайн. За адвокатите възможно ли е предоставяне на достъп до дела, които не са с тяхно участие.

На следващо място презентаторът разясни, кои според нея са идентифицираните предизвикателства в процеса на дигитализация, които най-общо очерта по следния начин :

- Управлението на всеки ИТ проект;
- Сложността на процедурата по дигитализация (политическа, законодателна, финансова и техническа);
- Дигитализацията може да означава и преглед на съдебния процес - не само на теория, но и на практика;
- Програма и планиране на проекта;
- Изборът да се изградят системите отвътре или да се възлагат на външни изпълнители ;
- Настоящата правна култура в съдебната власт - тенденцията за намиране на някой, който да бъде виновен, когато нещата не вървят толкова

добре, може да се оказва продуктивна и да не си заслужава поемането на риск.

Като основни предимства на процеса на дигитализация бяха открити следните последици от нея:

- Подобряване на достъпа до правосъдие – отстраняване на пречки физически, икономически и информационни при осигуряване на правосъдието;

- Подобряване на безпристрастността и почтеността;

- Взаимодействие с външния свят;

- Подобряване на съдебния процес – по-добро управление на делата и управление на самите съдилища;

Плавно темата бе пренесена върху Изкуствения интелект.

Презентаторът се спря върху най-често дискутираните въпроси, относно изкуствения интелект, а именно:

- Може ли изкуственият интелект да работи с неструктурирана правна информация?

- Може ли да се предвиди резултатът (алгоритъм на Даниел Катс за Върховния съд на САЩ) при използването на изкуствения интелект? Тогава ако е възможно, как ще осигурим справедлив процес – в съответствие с член 6 от ЕКПЧ - резултатът трябва да бъде прозрачен - как изкуственият интелект постига резултати?

След приключване на презентацията всички участници бяха разделени в три групи, които обсъдиха еднакви теми, а последици съпоставени резултатите от обсъжданията. Темите, които се обсъдиха бяха

- Успешни практики свързани с дигитализирането;

- Обмен на опит;

- Как се преодоляват трудностите в този процес;

- От каква помощ имат нужда участниците във форума за достигане на крайната цел;

- От кого очакват да бъде получена;

Заклученията по групи се свеждаха до следното:

Група 1:

1. Не може да се въведе дигитална система без съдии, адвокати и съдебни служители. Процесът на дигитализация не може да изключва изцяло човешкия фактор.

2. Развитието на системата повдига основно финансови въпроси.

Група 2:

Достъп до правосъдие трябва да се осигури за всички хората и тези които нямат дигитален достъп. В повечето държави дигитализацията се управлява от министерствата на правосъдието.

Дигитализацията осигурява подобряване на управлението на делата в държавите.

Група 3:

1. Основата, върху която следва да се изгради системата изисква необходимост от включване в нея на всички заинтересовани лица.

2. Като проблем се очертава необходимостта от промяна на традиционното мислене – промяна на начина, по който се гледа на дигиталните процедури.

Сесия две с наименование Европейска стратегия за електронно правосъдие бе открита с презентацията от Гьоста Петри (Gösta Petri), представител на Европейската комисия, относно стратегията за електронно правосъдие и ролята на съдебната власт

Изложението обхваща текущия план за действие, относно електронното правосъдие - изключително за проекти, насочени към трансгранични решения.

Основните резултати от настоящия план за действие презентаторът очерта по следния начин:

- Порталът за електронно правосъдие, създаден през 2011 г., стартира като информационен инструмент, а сега обхваща 150 теми на 23 езика. Той продължава да се развива към създаването на други инструменти като: различни взаимосвързани регистри, дигитална възможност за намиране и ангажиране на адвокат, намиране на нотариални системи; възможност за електронно депозиране на искове; наличие на ECLI единен европейски класификатор за съдебна практика, база данни на европейските съдилища, машинен превод и т.н.

- Създаването e-Codex - много важна система за обмен на документи и информация, с потенциал да бъде използвана при всички европейски процедури с трансграничен характер.

Денят продължи с презентацията от Ернст Щайгенга (Ernst Steigenga), относно e-CODEX, управление на информационните технологии и отражението им върху независимостта на съдебната власт.

Презентацията за e-CODEX започна с идентифицирането на нуждите от свързване на гражданите, за преодоляване на правните граници.

E-CODEX предоставя лесен достъп до съдилищата в различни държави - чрез европейска дигитална инфраструктура за сигурни комуникации.

Принципът на който е изграден e-CODEX, е субсидиарност, което означава, че тази електронна платформа не замества местните дигитални решения на съответната държава.

E-CODEX е в състояние да се справи с различни правни системи.

Лекторът посочи, че предизвикателствата пред e-CODEX се свеждат до увеличаване броя на потребителите на тази платформа, предоставяне на възможност да се използват цели дела от потребителите, гарантиране на неговата устойчивост и управление.

Поддръжката на e-CODEX ще бъде предоставена на европейска агенция. Бъдещето на e-CODEX ще се реши в предстоящ регламент, уточни лекторът.

Презентацията беше обсъдена в пленарна сесия.

Сесия 3 бе озаглавена „Форум на ЕМСС за дигитално правосъдие“.

Тя започна с презентация на тема „Актуално състояние на дигиталното правосъдие в националните съдебни системи“, изнесена от Яник Менесюр (Yannick Menescur), CEPEJ /European Commission for the Efficiency of Justice/.

Презентацията започна с представяне на самата комисия CEPEJ, докладите които изготвя на всеки две години относно ефективността на правораздавателната дейност, разглеждаща различни нейни аспекти и задачата да се гарантира спазването на чл. 6, § 1 ЕКПЧ.

Следва кратко описание на работата на CEPEJ по отношение на дигиталното правосъдие, като в тази връзка беше застъпена фундаменталната позиция, че органите на съдебната власт трябва да бъдат включени в развитието на цифровите решения.

В светлината на горния извод, бе разискван и друг важен въпрос, а именно е да се запази човешкия аспект на съдебната намеса.

Представянето завърши с кратко описание на някои проучвания на CEPEJ, които сравняват инвестицията, наличието на оборудване и ефективността на системата.

Представяне на Форума на ЕМСС за дигитално правосъдие бе извършено от координаторите - модератори, Колин Тайър (Colin Tire) / Ана Рита Лоха (Ana Rita Loja)

Ана Рита Лоха поясни целите на ЕМСС с този форум. Бе обяснено, че форумът е организиран както членовете са решили, а трябва да бъде организиран по начин, който генерира добавена стойност за ЕМСС и нейните членове.

След горното представяне бе организирано обсъждане в групи за оценка на нуждите, целите, темите и практическото функциониране на Форума на ЕМСС за дигитално правосъдие.

В окончателния отчет бяха направени следните заключения за това как да бъде организирана дейността на форума:

- Провеждане на годишна среща – срещите трябва да имат конкретна цел, и не трябва да се изчерпват с решаване на текущи въпроси;
- Организиране на малки групи – извън или в рамките на годишната среща;
- Обмен на добри практики – дейност като консултативна група, генериране на препоръки и изразяване на възприятията на потребителите;
- Идентифициране и установяване на общи ценности и / или насоки;
- Определяне на партньорите на форума;
- Обучаване на съдии;
- Търговско представяне – насърчаване на дигиталното правосъдие;
- Включване на съдии в развитието на информационните технологии;
- ОРС (онлайн решаване на спорове) ;
- Познания за дигиталното правосъдие;
- Организиране на групи от специалисти за подпомагане на процеса на дигитализация;

С огласяване пред всички на тези общи изводи за работата занапред приключи първия годишен семинар относно дигиталното правосъдие, в който взехме участие като представители на ВСС на РБългария.

Олга Керелска

Калина Чапкънова